

Počítačové siete

Multiplexing

Multiplexing

- úloha – dostať viacero dátových tokov (prichádzajúcich viacerými kanálmi) cez jeden komunikačný kanál
  - s minimálnym oneskorením
    - obzvlášť pri multiplexovaní synchrónych komunikačných liniek
  - môžeme požadovať garanciu parametrov
    - priepustnosť
    - oneskorenie
- demultiplexing
  - rozdelenie dát prichádzajúcich spoločným kanálom opäť na samostatné toky

Space Division Multiplexing

- pre jednotlivé kanály využijeme samostatný priestor
  - viacero nezávislých vodičov v kábli
  - viacero laserových liniek vedľa seba
  - využitie smerových antén pri bezdrôtových prenosoch
  - využitie viacanténových vysielačov schopných formovať signál (beamforming) tak, aby bol smerovaný určeným smerom
    - využíva sa napr. v multianténových WiFi (IEEE 802.11n)

Time Division Multiplexing

- multiplexing
  - na vstupe máme n kanálov
  - na výstupe máme 1 kanál s n -násobnou prenosovou rýchlosťou
  - zo vstupných kanálov cyklicky berieme jeden symbol a odosielame ho výstupným kanálom
- demultiplexing
  - preberáme symboly zo vstupného kanála a cyklicky ich odosielame jednotlivými výstupnými kanálmi
- používané napr. pre synchrónne linky

Statistical Time Division Multiplexing

- podobne ako pri TDM sa údaje z jednotlivých vstupných kanálov prenášajú v rôznom čase
- ale pridelenie časových slotov nie je pevné
- časové sloty sa pridávajú dynamicky
  - keď prídu dáta
  - dá sa použiť pre asynchrónne linky, packet switching
  - súčet kapacít vstupných kanálov môže presiahnuť kapacitu výstupného
    - pomocou buffera je možné zvládnuť krátkodobé prekročenie kapacity, ale nie dlhodobé

TDM vs. STDM

- oneskorenie
  - TDM: pevné
  - STDM: variabilné
    - závisí od naplánovania časového slotu, množstva súperiacich prenosov
- počet kanálov
  - TDM: pevný
  - STDM: variabilný
- prenosová rýchlosť kanálov
  - TDM: pevná
  - STDM: môže byť variabilná podľa potreby

Frequency Division Multiplexing

- jednotlivé kanály sa prenášajú moduláciou nosného signálu s inou frekvenciou
  - spektrum výsledného signálu je sústredené okolo frekvencie nosného signálu
  - šírka pásma závisí od šírky pásma dátového signálu a použitej modulácie
  - ak sú frekvencie nosného signálu dostatočne vzdialené (vzhľadom na šírku pásma), rôzne kanály sa nebudú neprimerane ovplyvňovať

Wavelength Division Multiplexing

- FDM pri optických vláknach
- jednotlivé kanály používajú svetlo s rôznou vlnovou dĺžkou
  - pomocou optických hranolov alebo difrakčných mriežok sa dajú spojiť do jedného lúča a naopak z jedného lúča rozdeliť na samostatné lúče
    - index lomu je rôzne pre rôzne vlnové dĺžky svetla
- často sa používa na vytvorenie viacerých nezávislých kanálov cez jedno optické vlákno
  - napr. aj na vytvorenie full-duplex linky použitím jedného vlákna namiesto dvoch

Code Division Multiplexing

- časový slot pre bit rozdelíme na m častí (nazývané *chip*)
- každému kanálu k pridáme m -bitový kód (*chip sequence*) reprezentovaný vektorom $\mathbf{v}_k$ nad $\{1, -1\}$
- bit z kanálu k zakódujeme
  - 1 = $\mathbf{v}_k$
  - 0 = $-\mathbf{v}_k$
  - N/A = $\mathbf{0}$
- zakódované bity z jednotlivých kanálov sčítame
  - $\mathbf{s} = \sum d_i \mathbf{v}_i$, kde $d_i \in \{1, -1, 0\}$

Code Division Multiplexing

- kódy jednotlivým kanálom pridelujeme tak, aby boli navzájom ortogonálne
  - $\langle \mathbf{v}_i, \mathbf{v}_j \rangle = 0$ pre $i \neq j$, kde $\langle \mathbf{v}_i, \mathbf{v}_j \rangle$ je skalárny súčin
- dáta pre kanál k sa následne dajú dekódovať:
  - $\langle \mathbf{s}, \mathbf{v}_k \rangle = \langle \sum d_i \mathbf{v}_i, \mathbf{v}_k \rangle = \langle d_k \mathbf{v}_k, \mathbf{v}_k \rangle = d_k \langle \mathbf{v}_k, \mathbf{v}_k \rangle = md_k$
    - >0 ... 1
    - <0 ... 0
    - $=0$ ... N/A

Code Division Multiplexing

- příklad pre $m=4$

- $\mathbf{v}_1 = (1, 1, 1, 1)$ $d_1 = 1$ $(1, 1, 1, 1)$

- $\mathbf{v}_2 = (-1, -1, 1, 1)$ $d_2 = -1$ $(1, 1, -1, -1)$

- $\mathbf{v}_3 = (1, -1, -1, 1)$ $d_3 = 0$ $(0, 0, 0, 0)$

- $\mathbf{v}_4 = (1, -1, 1, -1)$ $d_4 = 1$ $(1, -1, 1, -1)$

- výsledný signál $\mathbf{s}$: $(3, 1, 1, -1)$

- $\langle \mathbf{s}, \mathbf{v}_1 \rangle = 4 \dots 1$

- $\langle \mathbf{s}, \mathbf{v}_2 \rangle = -4 \dots 0$

- $\langle \mathbf{s}, \mathbf{v}_3 \rangle = 0 \dots \text{N/A}$

- $\langle \mathbf{s}, \mathbf{v}_4 \rangle = 4 \dots 1$

Code Division Multiplexing

- čo sa stane, keď pridáme trochu šumu
  - $s = (3, 1, 1, -1)$
  - $n = (1, -1, 1, -1)$
  - $s' = (4, 0, 2, -2)$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_1 \rangle = 4 \dots 1$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_2 \rangle = -4 \dots 0$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_3 \rangle = 0 \dots \text{N/A}$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_4 \rangle = 8 \dots 1$

Code Division Multiplexing

- čo sa stane, keď pridáme trochu šumu
  - $s = (3, 1, 1, -1)$
  - $n = (1, -1, 1, 1)$
  - $s' = (4, 0, 2, 0)$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_1 \rangle = 6 \dots 1$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_2 \rangle = -2 \dots 0$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_3 \rangle = 0 \dots \text{N/A}$
  - $\langle \mathbf{s}', \mathbf{v}_4 \rangle = 6 \dots 1$

Code Division Multiplexing

- odolnosť voči šumu
  - pridáme šum $\mathbf{n}$
  - $\langle \mathbf{s} + \mathbf{n}, \mathbf{v}_k \rangle = md_k + \langle \mathbf{n}, \mathbf{v}_k \rangle$
- ak je šum malý, $|\langle \mathbf{n}, \mathbf{v}_k \rangle| < m$
  - nebráni úspešnému dekódovaniu
- ak je šum náhodný, tak $|\langle \mathbf{n}, \mathbf{v}_k \rangle|$ je s veľkou pravdepodobnosťou blízka 0

Code Division Multiplexing

- s'ťaženie odpočúvania
  - ak sa prenáša dostatok kanálov súčasne
  - bez znalosti $\mathbf{v}_k$, je ťažké určiť dáta prenášané na príslušnom kanáli
  - v praxi sa používa m rádovo v desiatkach až stovkách
- spread spectrum
  - signál využíva široké spektrum – je rozprestretý

Multiplexing vs. Multiple Access

- techniky multiplexovania sa dajú za určitých podmienok použiť aj ako metódy pre viacnásobný prístup k zdieľanému médiu
- xDM -> xDMA (x Division Multiple Access)
- TDMA
  - jednotlivé stanice majú určené *time slot-y*, v ktorých vysielajú
  - vyžaduje presnú synchronizáciu staníc

Multiplexing vs. Multiple Access

- FDMA
  - jednotlivé stanice majú určenú nosnú frekvenciu kanála
  - vyžaduje dôsledné filtrovanie frekvencií spektra
    - pri pohyblivých stanicach treba brať do úvahy aj Dopplerov efekt (posun frekvencie) a zväčšiť odstup medzi kanálmi
- CDMA
  - jednotlivé stanice majú pridelený chip sequence

Asynchrónne CDMA

- TDMA, FDMA, CDMA
  - fixný počet kanálov
    - počet time-slotov
    - počet freknečných pásiem
    - počet ortogonálnych kódov
  - obmedzuje max. počet používateľov
  - nevyužitý pri menšom počte aktívnych používateľov
- asynchrónne CDMA
  - nemá pevné obmedzenie na počet používateľov

Asynchrónne CDMA

- namiesto ortogonálnych chip sequence použijeme náhodne generované
  - skalárny súčin dvoch náhodných vektorov nad $\{1, -1\}$ bude s veľkou pravdepodobnosťou blízky 0
  - opustením požiadavky na ortogonalitu získame výrazne väčší priestor pre výber vektorov – viac používateľov
- stanice nemusia byť synchronizované
- vysielať ostatných staníc sa bude javiť ako šum
- ale treba zabezpečiť, že vysielajúce stanice budú mať porovnateľnú intenzitu signálu u príjemcu
  - regulácia vysielačieho výkonu v mobilných sieťach